

Το Αίνιγμα της Χάγης

Βασίλης Μούσογλου
Πληρεξούσιος Υπουργός Α΄ ε.τ.

Μετά τη συνάντηση τον Ιούλιο στο Vilnius του Πρωθυπουργού της Ελλάδος και του Προέδρου της Τουρκίας και τις αισιόδοξες τοποθετήσεις του Έλληνα Πρωθυπουργού με τις γνωστές επισημάνσεις, αναζωπυρώθηκε στην Ελλάδα η συζήτηση περί παραπομπής του θέματος του Αιγαίου και όχι μόνο, στο Διαιτητικό Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Γράφηκαν άρθρα υπέρ μιας τέτοιας εξέλιξης που αντικατόπτριζαν τις κυβερνητικές θέσεις καθώς και άρθρα ορισμένων γνωστών δημοσιολογούντων καθηγητών που θεωρούν συστηματικά ότι το πρόβλημα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις είναι η πολιτική της Ελλάδας. Άλλοι αρθρογράφοι και πολιτικοί θεώρησαν πάντως ότι η κυβέρνηση τηρεί ενδοτική στάση και προειδοποίησαν για τους διαφαινόμενους κινδύνους.

Ωστόσο η βασική προϋπόθεση για την παραπομπή του θέματος του Αιγαίου στη Χάγη δεν υφίσταται. Σε μια διαφορά για κυριαρχικά δικαιώματα, η βάση εκκίνησης είναι η εδαφική κυριαρχία κάθε μέρους της διαφοράς από την οποία και προκύπτουν τα εν λόγω δικαιώματα.

Η Τουρκία, τις τελευταίες δυο-τρεις δεκαετίες αμφισβητεί την εδαφική κυριαρχία σε αρκετά ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου. Προβάλλει ότι για τα νησιά αυτά δεν υπάρχει ονομαστική αναφορά στις συνθήκες και επομένως, αφού παλαιότερα ανήκαν στην Οθωμανική κυριαρχία, τώρα θα πρέπει να ανήκουν στην ίδια, ως κληρονόμο της Αυτοκρατορίας. Θέτει το ζήτημα ως «νησιά που ανήκουν σε μια γκρίζα ζώνη», με αδιευκρίνιστο καθεστώς το οποίο θα πρέπει να καθοριστεί προτού προχωρήσουμε σε διευθέτηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων. Η Τουρκία ίσως δεν θα είχε αντίρρηση να παραπεμφθεί και το θέμα αυτό στη Χάγη, αφού τα νησιά ανήκουν στην Ελλάδα και οποιαδήποτε μέση γραμμή που, συνήθως, ακολουθεί το δικαστήριο θα απέβαινε προς όφελος της.

Η Ελλάδα δεν αντέδρασε με την απαιτούμενη αυστηρότητα όταν ετέθη για πρώτη φορά ζήτημα γκρίζων ζωνών από την Τουρκία. Δεν το εξέλαβε ως ευθεία απειλή κατά της εδαφικής της ακεραιότητας και δεν προσέφυγε στο Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ. Τώρα πλέον είναι αργά. Η πλειονότητα των Τούρκων πείσθηκε από την κυβέρνηση τους ότι η Ελλάδα κατέχει τα νησιά αυτά παρανόμως, και οι υπόλοιποι Τούρκοι ακολουθούν, όπως σε αντίθεση με την Ελλάδα συμβαίνει στην Τουρκία για τα «εθνικά» τους θέματα. Άλλωστε η προσοχή των Τούρκων ήταν πάντοτε στραμμένη στις εδαφικές κατακτήσεις, το έδαφος και τα κυριαρχικά δικαιώματα που προκύπτουν από αυτό είναι εκείνο που τους ενδιαφέρει πρωτίστως παρά η ενδεχομένη ύπαρξη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Δεδομένων των συνθηκών αυτών, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει παραπομπή του ζητήματος που προκαλεί η Τουρκία στο Αιγαίο στο δικαστήριο της Χάγης. Ο κίνδυνος για την Ελλάδα, που δεν μπορεί βέβαια να αποδεχθεί παραπομπή εδαφικών ζητημάτων στη Χάγη, είναι τελικά να παρουσιασθεί η ίδια ως υπεύθυνη για τη μη επίλυση του ζητήματος. Εξάλλου, οι Τούρκοι κατηγορούν την Ελλάδα ότι ήταν αυτή που υπαναχώρησε και δεν συμφώνησε στην παραπομπή του θέματος των θαλασσιών ζωνών του Αιγαίου στη Χάγη σύμφωνα με τη διαδικασία που είχε συμφωνηθεί στο Ελσίνκι, και μάλιστα σε μια περίοδο κατά την οποία το ζήτημα των γκρίζων ζωνών θα ήταν ευκολότερα διαχειρίσιμο.

Ενώ η προσφυγή στη Χάγη για το Αιγαίο εμφανίζεται αδύνατη, η προσφυγή στη Χάγη για τις θαλάσσιες ζώνες στη Μεσόγειο, όπου δεν τίθενται ζητήματα κυριαρχίας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας είναι εφικτή. Εφόσον υπάρξει η σχετική ευκαιρία με την αποδοχή εφαρμογής του εθιμικού δικαίου όπως διαμορφώθηκε με την Συμφωνία των ΗΕ για το Δίκαιο της Θαλάσσης, η Ελλάδα πρέπει να την αδράξει. Θα πρέπει λοιπόν να διαχωριστούν τα δυο θέματα και να προταχθεί η Μεσόγειος.